

PEST, I. félv.

4. szám.

Január 28. 1869.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévvel forint 31. A pályázatok beigatásaért tíz sorig minden egyszeri. Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat kr., egész évre 2 forint 62 kr.; vidékre fél-fölvételért 1 frt., tíz soron fölül, egyszeri közlésért 2 frt., a Szent-István-Társulat igazgatóságához kérjük intéztetni, évre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. ha többször közöltetik, 1 forint 50 krajczár számíttatik.

Róma egyházi. emlékei, intézményei, levelekben.

I.

Romába érkezésem.

Rómában vagyok. Képzelted, mennyire meg vagyok hatva, mennyire örülök. Leborultam sz. Péter sirja előtt. Ohajtanám veled közleni első benyomásaimat; de nem tudom, meg fogja-e azok élénksége engedni, hogy szóval kifejezhessem, a mit érzek.

Civita-Vecchiából vasuton mentem az örök városba, keresztül az ugynevezett romai campagnán, vagy téres síkmezőn, melyen keresztül a Tiber folyó kigyózik. Távolról látom sz. Pál és sz. Péter egyházait.

Minél inkább közeledém Romához, annál nagyobb volt meghatottságom. Szívemben minden pillanatban fokozódott egyházam iránti szeretetem és ragaszkodásom; ajkaim azon szép dalt rebegték, melyet a Vatikán melletti romok közt találtak:

O Roma nobilis, Orbis et Pomina,
Cunctarum urbium excellentissima,
Roseo martyrum sanguine rubea,
Albis et virginum liliis candida!
Salutem dicimus tibi per omnia,
Te benedicimus: salve per saecula!

(Oh nemes Roma, a világ urnöje, minden városok közt a legkitünőbb, mely piros vagy a vértanúk véréből, fehér a szűzek és liliomok fehérségétől; üdvözlünk, áldunk minden száradon keresztül!)

Délután mintegy három órakor érkeztem Romába. Épen a Szent-Angyal hidja terével szemközt lakom. A kilátás nagyszerű: lábaim alatt hőmpölyög a lassufolyású, sárga Tiber. A Hadrián siremlékéhez vezető Angyalhidat 10 remek fehér márvány-szobor ékesíti. Az angyalok Krisztus urunk szenvedése jelvényeit hordozzák kezeikben.

Hadrián sirja tekintélyes magassággal bir. Jelen-

leg vár gyanánt szolgál, s katonasággal meg ágyúkkal van megrakva. Főm csucsán egy ércz-angyal a kardot dugja hüvelybe.

590-ben pestis pusztította Romát. Nagy sz. Gergely akkori pápa körmenetet rendelt, mely a Mária Maggiore egyházból (melyre vissza fogunk térni) indulna ki, és bejárná a várost.

A szentmenet vége felé mintegy égi szózat ezt éneklé: „Regina coeli laetare!“ sat. (Mennynek királyné asszonya, örülj szép Szüz, alleluja, mert kit méhedben hordozni méltó voltál, alleluja, a mint megmondotta vala, feltámadott, alleluja! . . .)

Ekkor a pápa felkiáltott: Ora pro nobis Deum, alleluja! (Imádd Istent érettünk, alleluja!)

S e pillanatban Hadrián siremléke fölött angyalt láttak, ki az isteni harag kardját hüvelybe dugta. A pestis megszűnt, s azon idő óta Hadrián siremlékét — Szent-Angyal várának — nevezik.

A Transtevere nevű városrészen keresztül mentem az örök városba. Transtevere a legszegényebb és a legpiszkosabb városrész. Általán a tisztaság nem tartozik a romaiak erényei közé. Egyébiránt nem azért szoktunk Romába menni, hogy itt szép utcákat, pompás kőpartokat keressünk. Romának mindezekre nincsen szüksége. Nagyszerű keresztény emlékei, ünneplői eléggé ékes-szólók. Roma szép, meghatóan szép; de nincs mindenkinek megadva e szépségeket felfogni és megszeretni: ehhez hívó, vallásos lélek kell.

Tudod, hogy meglehetősen kíváncsi vagyok. Alig maradtam néhány perczig szobámban. Négy órakor már künn voltam. Látogatásaimat sz. Péter egyházánál akartam megkezdeni. Természetesnek is fogod találni, hogy mindenelőtt csordultig telt szívemet az apostolfejedelem sirjánál kívántam kiönteni.

Aztán a Capitoliumra mentem. Szerény egylovas

kocsin menve épen nem hasonlítottam a régi győzelmek romai hadvezérekhez. Erre nem is volt igényem. Ellenkező uton is mentem fel, mint a mélyen a régi Roma hadvezérei diadalmasan szoktak volt fölmenni. Ezek az ugynevezett Forum felől mentek föl, átmenve Septimius Severus diadalívén, mielőtt a híres dombra jutottak; én pedig a város felől mentem, és lementem a Forum felé, melyet most Campo Vaccinó-nak vagyis a tehének legelőjének neveznek.

Az ugyan nem való, hogy a híres forumon most tehének legelésznek; de ha a történelemből olvasom, hogy mi volt egykor a Forum, t. i. Romának legfényesebb piaza, úgy bizony jelenleg igénytelen két fásorával, melyekben többnyire katonák járnak föl-alá. — bizony a régi fényhez képest pusztának mondható. Jobbra-balra óriási romok meredeznek, mint azok a barbárok dúlongásai után fennmaradtak. De e nagyszerű romok után is következethetjük, mi volt a Forum egykor. A régi pogány templomok helyére épített keresztény templomok hirdetik a kereszténység diadalát a pogányságon. — A forum végében láttam még a régi pogány Roma idejétől fennmaradt kövezetet.

A Forumon alul van a Colysseum, egy romjában is bámulatot gerjesztő nagyszerű szinkör. Ide akartam menni, hogy ezen keresztények vértől áztatott földön leboruljak az egyszerű kereszt előtt, mely a szinkör közepén áll. De eszerencsét máskorra halasztottam, a midőn időm leend a szinkört is közelebről vizsgálat alá venni. Most csak annyit, hogy a Colysseum a pogány régiség egyik legnagyobb emléke.

Nem messze ide van a Lateráni szent János egyháza. Épen veesernyére érkeztem oda, melyet a bibornokok jelenlétében nagy fényvel tartottak. E jelenet, mely reám nézve egészen új volt, nagy benyo-

mást tett reám. Az egyházi zene is, minőt csak Romában hallhatni, soká mintegy lebüvölve tartott.

Bocsáss meg, hogy most nem irom le mindazon helyeket, melyeket ma meglátogattam. Egy általános áttekintést akartam csupán ma szerezní Roma nagyságáról és szépségéről. Megvallom, hogy a mit láttam, minden reményemet felülmulja.

Mai körutamat a Monte-Pinción tett sétával fejeztem be. A sokaság közé vegyültem; a sok fényes hintó között szinte bajos kivált főutakon gyalog embernek a sétálás. Romának ez leggyönyörűbb, legelőkelőbb sétája.

Visszatérve a városba, áthaladtam a Corsón. — mely a rómaiaknak az, mi a pestieknek a váci utca, csak hogy vagy tizszer oly hosszú.

Nem zárhatom be e leveletem a nélkül, hogy el ne mondjam, kikkel találkoztam ma este. Bizonyosan azt vélel, hogy földieimmel. Nem. Vagy 20 emberrel, kik párosan menve rózsafüzért imádkoztak. E jelenet valóban meghatótt. Követtem őket. Egy szűz Mária-szobor előtt mind térdre bocsátkoztak, s ott elénekeltek a Bold. Szűz litaniját.

Nálunk az ily imádkozók gúny tárgyai volnának. Itt mindenki tiszteli az újatoskodókat. — Örültség a káromkodókon fön nem akadni; de imádkozókon igen. Szomorú, hogy nálunk úgy van. Itt Romában nem szégyenlik magukat nyilvánosan letérdelni, s fönsszóval imádkozni Istenhez, a bold. Szűzhöz, a szentekhez. Nálunk, kivált városokban akkor sem hajtának térdet, ha a pap a szentséget vízi beteghez. Tovább lehetne e szomorú összehasonlítást füzni; de hagyom, s Romában is imádkozom Istenhez, hogy adjon nemzetemnek vallásos szívet, mely nélkül még a hazafiság is csak üres szó.

Éj.

(Shukowsky után.)

Megszűnt hevíteni már a nap,
Elrejtett a felhők megé,
Hűs árnyék terül mindenfelé
És setétül a boltozat.
Az éj esendben némán közeleg
És — míg feljő a csillagsereg —
Előre az esticsillag
Buesnt mond a nyugvó napnak.

Csillagfényes éj, oh fűdj be
Minket is most varázslépleddel —
Bajainkat hadd feledjék el,
S adj enjhet fáradt szívünkre!
Holló szárnyaid alatt minden
Aggodalom- s veszélytől menten
Ringass szeliden álomba,
Mint anya gyermekét szokta!

Gyulay Béla.

A szegénység és a jótékonyság.

(Elbeszélés. — Folytatás.)

Jó fél óra mulhatott így el általános esendben; úgy látszik, a szegény anyát is elringatta kissé az álom jótékony karjai közt.

Ot is kinzá szegényt az éhség; ő is érzé a szükkökös által elesigázott testnek követeléseit; de gondolhatott-e saját fájdmára, saját éhségére, midőn gyermeke élete forgott kérdésben?

Az anya csak mindig anya marad, legyen boldog vagy boldogtalan, gazdag vagy szegény! Nincs mélyebb érzelem, hatalmasabb ösztön annál, mely az anyát gyermekeihez csatolja; s e mély érzelem még bensőbb s hevesebb azokban, kik tudják, mily sok gond és aggály, mily sok fáradság és szorgalomba kerültek gyermekeik.

Kín és gyötrelem dulta szívét, midőn meggondolá, mint fognak ártatlan kisedednek szemei örökre bezáródni; s aggály és szorongás közt várta a pillanatot, melyben utolsó lehetévével szelid lelke átröpül az örök s boldogabb hazába!

Tíz óra tájban az anya és fiu egyszerre, mintegy titkos érintés által illetve rögtön felugrottak helyeikről s egyszerre kiálták:

— Anyám, megjött atyám!

— Fiam, itthon van atyád!

Az öröm arcaiknak is vidámabb színt kölcsönzött. Az ajtó előtt egy targoneza zörgését hallák, s elébe akartak a várvavártnak menni; de mielőtt az ajtót elértek volna, egy férfi lépett a szobába.

Mig ez vállairól a havat leverte, Jánoska megragadta egyik kezét, mintha a szobába belebb akarta volna huzni; másik kezét pedig nejjének nyújtá, kit szomorúság- és levertséggel nézett. Végre kitört belőle a fájdalom:

— Kedves Terézem! szólott a férfi egész hévvel, nagyon, nagyon szerencsétlenek vagyunk! — Hidd el, egy fillért sem tudtam szerezni, pedig kora reggeltől egész mostanig álldogáltam targonezámmal a vasutnál. Mit tegyek? Elhíheted, hogy én biz Isten a sirba vágyom, bár csak magához venne a jó Isten!

E szavak, és e levert, kétségbeejtő arckifejezés elég világos jelét adták belső küzdésének és belső kínjának.

Feje lankadtan csüggött vállaira; a ki látta volna őt földre szegzett szemével kezeit tördelni, bizton azt hitte volna, hogy a szerencsétlennek inait és idegeit a kétségbeesés rángatja.

A saját bajját feledő nő, gyötrődő férjét átkarolván, zokogástól fuldokolva szóla hozzá:

— Édes Józsefem! uralkodjál magadon, nem lesz ez mindig így; hisz nem vagy oka nyomorunknak.

— Papa, édes papám! szólott közbe siró kis fia, én igen-igen éhes vagyok, kapok-e valamit?

E szavakra a szegény apában minden esépp vér forni, tagjai vonaglani kezdtek; egy őrzőgő tekintettel néze jajtató gyermekére, s néhány pillanatig oly sötéten mereszté rá szeméit, hogy a gyermek megrémülve tántorgott előbbi helyére s többé nem lehet szavát hallani.

Az atya anélkül, hogy felháborodása lecsillapult volna, kis leánya ágyához lépett, hol szeméi még sötétebben csillogtak.

— Teréz! szólott végre az apa — ezt tovább nem nézhetem! A mi el van határozva — annak úgy is meg kell történnie!

— Mi lelt? Oh édes Istenem!

A belső vihar a férfi szívében végre kitombolván magát, — kissé lecsendesült; s belátván, hogy előbbeni kitöréseivel megfélemlíti még nejjét is, bensőséggel ragadá meg kezét s fojtott hangon így szólta meg:

— Teréz! tudod, hogy egybekelésünktől fogva szorgalmasan dolgoztam, nem mulasztottam el egy napot sem, hogy rólad és gyermekeinkről ne gondoskodtam volna! Tíz évi keserves munka után most koldulni menjek? — Az ezelőtt verejtékkel keresett kenyeret, most ajtókon kolduljam össze?! — Nem,

ezt nem tehetem! ... nem, ha mindjárt éhen kellene is elvesznünk! — Nézd, mint szökik arczomba a vér, ha csak rá gondolok. — Én kolduljak! ... Nem! Van még valamink, a mi nem hagy egy ideig éhen halnunk. — Fáj, de meg kell lennie. Targonezáunkat el akarom adni a heti vásáron. Mire a bevett pénz elfogy, majdesak akad munkám; aztán majd takarékoskodunk, hogy újjat vehessek. Várjatok, fél óra mulva mindnyájatoknak hozok emivalót.

Ez volt a szegény napszámos egyedüli eszköze, melylyel kenyerét kereste. Nem esoda, ha nagy önmeggyőzésébe került, míg el tudta magát határozni, hogy eladja. Nejjét szintén kellemetlenül lepte meg ezen elhatározás, de mivel anyai szíve segíteni akart gyermekein, beleegyezett.

— Isten neki; mondá, siess hát édes Józsefem! A gyermek is, magam is majd éhen halunk már. Alig bírnak már lábaim, és haldokló, ártatlan báránykám... jaj, szegény kis gyermekem; bár csak az egekben lennél már, s játszanál angyaltársaiddal! ... Itt újra elakadt a szegény anya; beesett halvány arczáról, mmt zápor, peregetek alá könyüi.

Keserű könyeket facsart a fájdalom a jó atya szeméből is. Ujból nagy izgatottság lepte meg tagjait, de elfojtá fájdalmát, s néma kétségbeesés közt rohant ki az ajtón.

Egyideig behallatszott a kövezeten tova dőbörgő targoneza zörgése; végre elhangzott, s emberünk a vásártérré érkezvén — megállapodott.

Keresztbefont karokkal, könyözött szeméit hol targonezájára, hol a zsbivásári elszerezőn jártatta, ki közel hozzá ajánlgatá a jövő-menőknek az óeska limlomokat.

Időnkint nagyokat toppantott, mintha a fel-felujuló fájdalmak démonát akarná agyongázolni. Azután búskomolyságba merülve nézte ismét mereven targonezóját, melylyel eddig, mint beesületes napszámos megkereshette mindenmapi kenyerét.

Mig emberünk így töprekedék, két fiatal hölgy siet a zsbivásáron keresztül. Az egyik kisasszonynak fel kellett benne ismerni a bús és nyomor emberét; mert ide érve megszólítá barátneját:

— Nem látod Mari, ama bús férfit?

— Kit, melyiket, Nimám?

— Azt ott — válaszolá Nina, ki a lábával toppantott; nézd, hogy szoritja egybefont karjait melléhez! Meglásd, valami szerencsétlen!

— Lehet; de ki tudja, nem dühében toppantott-e?

— Nem; tudok én a kettő közt különbséget tenni. Mert a valóban szerencsétlenen oly félreismerhetlen vonás van, mi az érző szívet azonnal az első pillanatra leköti, és részvétet ébreszt; a nyomor foszlányaiba vonult tettető pedig reám visszatetszőleg hat. Én nem csalódom Mari, ha azt mondom, hogy az a szegény napszámos a hosszú s szigorú tél áldozata. — Jer, menjünk oda hozzá, megkérdem tőle, hogy miért oly szomorú?

A két hölgy csakugyan a férfihoz közeledett; de a mint meg akarák szólítani, egy, külsejéről ítélve szintén napszámosnak látszó ember, vállára veregetvén a szomorú féfúnak:

— Mit szólsz József, mondá neki — az időhöz? Majd belém fagy a szusz; jer velem egy kupicza gugyira!

A saját bajával elfoglalt ember majdnem durván fordult el társa enyelgése elől. Az utóbbi barátja ezen furesa magatartásán egészen elbámulva, szemébe nézett; de még nagyobb volt esodálkozása, midőn őt könyezni látta.

— Mi lelt barátom? kiálta részvételtjesen?

Ez azonban most is oly mereven nézett barátja szemébe, nem találván hamarjában belső küzdelmeinek kifejezésére kellő szavakat. Ez alatt hölgyeink is közelebb jöttek a hely színéhez, s most nagy figyelemmel várták, mit fog a kérdezett felelni.

Végre, fojtott s megszakasztott hangon válaszolá:

— Jaj, István! te gugyit emlegetsz, én meg inkább meghalnék, hogysem most egy kortynyt is igyam! Barátom, ha tudnád, mily bajban vagyok!...

E mély bú hangján kiejtett szavak az előbb vidor s derült kedélyű Istvánra oly benyomást tőnek, hogy egészen elkomorodva ragadta meg szerencsétlen társa kezét, s csaknem könyezve kérde:

— Mi lelt édes barátom? Miért vagy oly levert? Csak nem halt meg Terézéd?

— Hála a jó égnek nem! De neked elmondhatom, te mindig igaz barátom voltál. Tudod, hogy iparkodtam, mennyire utána voltam, hogy a mindennapi kenyeremet megkereshessem; s Istennek hála, eddig mindig megtaláltam! De most... mindennek vége! — Szegény nóm, két nap óta egy falatot sem evett; ott-hon majd elvesznek éhen; legkisebb gyermekem, a kis Mariska, eddig aligha meg nem halt; mert anyja előlőt a hideg és nyomor kiapasztá... Oh, ha haza gondolok, meg tudnék örülni!... Tudnál-e koldulni?

— Koldulni?.. Nem én; van még egy pár izmos karom!

— Nekem is. De mégis odáig jutottam, hogy már mindenünket eladtam vagy elzálogosítottam, kivéve e targonezát. — Mennyit kellett kuporgatnunk, hány jó falatot kellett magunktól megvonnunk, míg megvehettük! De legyen meg az Ur akarata! — Csak mielőbb jöjjön már ide az elszerző és árverezné el; hogy nóm és gyermekeimnek kenyeret vihetnék.

— Már jó, válaszolá a másik; de mondsza József, most is a magyar-utczában lakol-e?

— Igen!...

(Vége következik.)

Jeruzsálem ostroma és elpusztítása.

A város boldogtalan lakói, a pártvezérek elviselhetlen igája miatt kétségbeesve, hogy magukon segítsenek, bizonytalan veszélyes eszközt választának, s egy harmadik pártvezért hívtak meg, ki Simonnak Giorás fiának (Bar-Giorás) hívatatték, és egy csoport vezetője volt, mely több vidékeken épen oly vért szomjazólag rabolt és pusztított, mint a zeloták a városban. Három párt volt ennek keblében, mindegyik csak ennek kiirtásáról gondoskodott, hogy azután zsarnoki önkényen uralkodjék Jeruzsálem felett.

A város fekvése s helyzete lehetővé tette, hogy mindhárom fél föntarthatá magát. — Sion hegyén feküdt a felső város, és Heródes palotája, iszonyu fénygazdag épület, Hipicus, Fasael és Mariamne nevű három bástya tornyával, melyeket a nagyinak nevezett Heródes, barátja, testvére és nejének emlékére emeltetett; — váraesok, és fényes paloták valának egyszersmind.

A dicső, királyilag diszitett Fasael torony terméi, esarnokai és fürdőivel Bar-Gioras Simont uralta, ki innen 10,000 legdurvább s elvetemültebb lázadóval, kikhez még 5000 idumei csatlakozott, majd az egész Aera hegyén elterülő alvárost rettetgeté.

Keletre e kettős halomtól Morija halmon feküdt a templom óriási fedett folyosóktól környezett előndvaraival, melynek éjszaknyugati részéhez Antonia nevű fellegvár szögellott. A belső templomban Eleazar tartózkodott 2400 zelotával; kis sereg, de helyzetök biztos volt, nem csak a templomhegy magassága folytán, hanem azért is, mert a templom belsejében az élelmiszerek soha nem hiányoztak, részint a naponkint bemutatni szokott áldozatok, részint a papok élelmezésére szükségelt ezikkek miatt.

A templom előcsarnokait Antonia fellegvárral Giscalai János birtokolta; 6000 embere- és határtalan vakmerőségével uralkodott az alváros egy részén, valamint az éjszak felé ter-

jedő újvárosban is. Ekkülönböző városrészek, falak, árkok s tornyok által valának egymás ellen védve, elzárva és megerősítve. Az egész várost fal környezé, melynek kiterjedése harminczhárom stadium volt; — Acrától éjszaknyugatnak volt a Psephinus torony, minden torony közt a legszebbik. Ennek irányában ültött Titus táborn; nyolczszegletű volt, s épen ez alakja által ott kittünö; — legújabb időben azon vélemény kapott lábra, hogy a jaffai vagy zarándok-kaputól nem messze alapfalaira találtak.

Lázadásban volt Jeruzsálem Róma ellen, háromszoros lázadásban önmaga ellen. — Giscalai Jánosnak volt legveszélyesebb helyzete, részint mert Eleazar és Simon kettős támadásai ellen kelle magát védnie, részint mert nem volt más élme, mint az, mit az alsó és új városba történt kirohanások alkalmával szerzett. E mellett emberei örült boszujokban gyakran gabonát s más élmei ezikkek, melyeket magokkal elvinni nem bírtak, elégettek, esakhogy azok elleneik vagy a nép birtokába ne jussanak.

E készletek a husvét-ünnepekre összegyűlt sokaság miatt, oly nagy mennyiségben voltak, hogy kellő gazdálkodás mellett bizonyára elég leendett, hogy Jeruzsálem az ostrom ideje alatt éhszükségtől megmentessék. Mint örültek, kik saját testöket tépik szaggatják, ugy bántak el mindemmel a lázadók; — vallásos ünnepeik, s az isteni tisztelethez rendkívüli ragaszkodásukat jelzi a zsidóknak, hogy a naponkinti áldozatok, s az évi nagy ünnepek, mind ez iszonyu zavarok között meg nem szüntek, hogy áldozat-adományakkal e gyilkos, rabló tömeg közé jöni bátorkodtak, habár megtörtént is, hogy az áldozat és áldozó vére az oltáron egybefolyt.

Ez történt april 14-dikén, midőn a templom belsejében a husvéti ünnepek kezdődtek. János emberei elrejtven fegyvereiket, a nép-sokaság közé vegyültek, s Eleazar nemis sejtve azt, megnyitá a tolongó nép előtt a kapukat; — alighogy János

bent fvolt, felhivta Eleazart, ki tulnyomó ereje ellen magát védeni képtelen volt, hogy mind Simon, mind a rómaiakhoz szító nép ellenében frgyese legyen. E szövetség, mely által a zeloták ismét egy párttá olvadának s az egész templom egy kézre — János kezére — jutott, azonnal vérrel peesételtetett meg, s a szent városba s helyekre jött ártatlan nép lemészároltatott.

Titus most már egész komolysággal fogott az ostromhoz. Jeruzsálem környékén minden fa kivágva, az árkok betöltve,

a kertfalak lerombolva lónek, hogy a sereg, valamint az ostromló hadiszerek szabadon mozoghassanak; majd földsánczokat hányatott, s azokra tornyokat építettett melyek magasságban Jeruzsálem faltornyait meghaladták.

E tornyok ormaira ijászok és parittyások állittattak, kik a vetőgépek s faltörök munkálatait védelmezték. Jeruzsálem népe borzalommal látta ez iszonyu készüléteket; egyrészt, mert örömmel nyitotta volna meg Titusnak a kapukat, csak merté volna; a másik, mert a Giscalai János és Bar-Gioras

(Szövegét lásd a „Mi újság” rovartban.)

JERUZSÁLEMI SZENT-SÍR.

közi ellenségeskedés a nép erejét meggyengíté, melyre oly igen nagy szükség leendett, hogy a rómaiak elleni harezot kiállhassa, és hadi eseleivel megküzdessen.

Igen veszélyes pillanatokban mindkét ellenségeskedő fél egyesült a rómaiak ellen, dühös kitöréseket tett, hogy a vetőgépeket elpusztítsa és tornyokat felégesse; de ha csak egy pillanatra is nyugalom volt, azonnal egymásra rohantak, hogy a szegény nép ellen indított rablást kölcsönösen megakadályozzák. A templomtövében egy terjedelmes pusztá egész hely volt, mely a testvér gyilkos üzemeknek gyakran szentanyja lehetett.

Titus megadási felhívása gunynyal visszautasított, hogy a népnek a szabadulás semmi más reménye ne maradjon, mint az, melyet a makacs védelem eszközölhet; azért a zsidók részéről a védelem mint a rómaiak részéről a támadás, hasonló erély, hasonló bátorsággal vétetett.

Május 7-én Titus hadiszerei nagyszerű rést törtek az éjszakai körfalon. A zsidók hátráltak, a rómaiak bevonultak, a falakat lerombolták, behelyezkedtek az új városba, a város éjszakai oldalán, mely legkevésbé volt megerősítve, s Cedron völgyében a belváros előtt keletre volt.

Titus főhadiszállását az új városban ütötte fel, s megkezdé Acra falainak és Antonia váraesnak ostromát. Ezt János, amazt Bar-Gioras Simon védelmezte. A harez mindíg komolyabb és hevesebb lön; — A rómaiaknak Titusban nagy hadvezérok, legiókban vitéz edzett katonáik, s a hadiszerek mindenféle nemeinek birtokában voltak. Erélylyel, fáradhatlanul harezoltak; Titus azonban mennyire lehetséges volt, kímélte őket, a vakmerőség tetteit nem szokta dicséreni, azokat inkább a kétségbeesés, mint a férfias erély s hidegvérűség teteteinek jelezvén. Katonái imádták őt, s ezis fokozta erélyüket, s részökön volt ama nagy előny, midőn az anyagát az erkölcsi erő támogatja.

Egészen másként állt a dolog a zsidóknál; annyira remegtek főnökeiktől, kivált Simontól, hogy uralmánál a legnagyobb veszély, sőt a halál is kedvesebb volt előttük; azért rohantak vakon az ellenségre, s örültséggel határos merészséggel dobták oda életüket, s gyakorta midőn harezra került a dolog, előnyben voltak; de a hadiszerek ellen, és rendezett esatában majd mindíg hátrányban maradtak.

Titus igénybe vette minden vetőgépeit és ljászait, s ötöd napra áttörte Acra falait, s a vert résen az új városból az alsó városba vonult; szigorúan megtilta minden rablást, pusztítást és gyilkolást, s a békés megadást újból felajánlotta.

A nép kész volt a megadásra; János és Simon azonban a szelidségét gyengeségnek tulajdonítván, mindazt halállal fenyegették, ki a város átadásáról beszélni is mer, s oly rohant intéztek, hogy a rómaiak kissé visszavonultak.

Mulékony volt e győzelem! Titus leromboltá Acra falait, melyeket eddig megkímélt, s megkezdé a harmadik fal ostromát, mely a felső várost és Sion hegyét környezé. Antonia váraes ellen sáncokat hányatott és tornyokat emeltetett; — egyszersmind megbízta Józsefet, hogy honfiait békés érzelmekre hangolja, mert a népet, a felséges várost, de kivált a világhírű magasztos templomot sajnálta.

Alkalmas helyet keresvén József a falazaton, egybehívá honfiait, s eléjük adá örültségeket és bűneiket, elmondá a meghódítás és éhség iszonyait, melyet kikertülni nem fognak. János és Simon pártfeleire beszédje a legkisebb hatást sem tevő, a szerencsétlen többi nép pedig nem merészelt békés érzelmeit nyilvánítani; — de mert a közelgő éhszükségre

nézve magukat nem ámithaták, sokan elhatározták, hogy kegyetlen zsarnokaiktól Titushoz menekülnek, miután ellenségük szelidségéhez több bizalommal viseltettek, mint barátjaikhoz.

Olesó áron eladák javaikat, s boldognak érezék magukat, ha épen juthattak a római táborba, hol Titus nekik azonnal teljes szabadságot adott, míg a zsarnokok gyanakodva leelkedtek minden mozgalomra, mi a szökésnek csak színét is viselte, s a rómaiakhöz átszökés-kísérlet ürügye alatt számósakat gazdagságukért megölettek; gazdagoknak már azok nevezetvén, kik még eleség hiányában nem szenvedtek, s ezek száma igen esekély volt.

Gabonát vagy buzát látni már alig lehetett; egy mérő buzáért a gazdagok, egy mérő árpáért a szegények mindenüket odaadták; — a zsarnokok híveik által minden házat felkutattattak, hol élelmi szerek létezését gyanították; — találtak valamit, a tulajdonosokat azért kínozzák, mert elrejtették azt; — nem találtak semmit, akkor azért gyöttrék, hogy tőlük az elrejtettekről vallomásokot esikorhassanak, mit a legnagyobb rész nem tett, mert már semmijök sem volt.

Ha valakit az éhhalál kínai gyöttröttek, a többiek már nyugodtan nézék azt, sehol nem fűztek mány semmit; ha egy kis eleséget vehetett valaki a legdrágább arany értékben, elvonult házának leghátsó részébe rendesen, hogy a buza, vagy gabona magvak lényelésével esillapítsa éhét, s ritkán történt az, hogy megöröljék, s abból parázs-tűz mellett nyomoru kenyeret süszenek; s ha ez történt, nem várták, hogy megsüljön, félig sülvé eltépték, s felemészték azt; valóban iszonyu volt látni, midőn a nők férjeiktől, gyermekek aggott szüleiktől, szülök gyöttrött, sírázó gyermekeiktől tépték, rabolák el a kenyeret, s zárt ajtóknál emészték meg azt, s épen ez elzárt ajtók ébreszték fel a zsarnok szolgák gyanuját, s új gyötrelmek s kínzásokra szolgáltak alkalmul, pedig nem volt ok, hogy ezt tegyék, hiszen ők a vad szörnyetemek nem szenvedtek még hiányt, tették részint aljas felfuvalkodottságból, mi minden jogtalan hatalombitorlónak tulajdona, részint azért, hogy élelmiszerek sokasítása által jövőre is biztosítsák magokat; még a füveket és gyökereket is elrabolták a szegény néptől, melyet az éj idején a mezőkön és kerteken gyakorta életveszedelemmel szedegtetett, hogy elalélt nejét és gyermekeit táplálhassa. Ezrekkint ment volna örömmel a szegény nép a római táborba, ha az övéikérti félelem vissza nem tartóztatja, miután gyakorta az elmentekért a hátramaradtakon álltak boszut a zsarnokok.

A rétek és mezőkön gyökereket szedegető nyomorultak száma oly nagygyá lett, hogy Titus hadi eselt vélvén, lovassággal támadtatta meg őket; pedig csak az éhség zaklatta őket, de azért esekély ellentállás után elfogatván, mint hadi foglyok megvesszőztettek s legyilkoltattak, legnagyobb részben nagy kínok között keresztre feszítettettek.

Naponkint majd nem százankint veszték ily nyomorultan el, s a keresztek mint egy erdő vették körül a római tábor. „Feszítsd meg, feszítsd meg őt“ rivalgák az Isten fia Jézus ellen Jeruzsálem lakói, s midőn Pilátus ártatlanságát hozzá fel mentsegére hozzá, tevék: „az ő vére mirajtunk, és a mi fiainkon.“ (Máté 27. 25.)

Május hó utolsó napjaiban az Antonia váraes, és a felső város ostrommunkálatait egészen bevégezzék a rómaiak, sánczaik és tornyaik fenyegetőleg emelkedének. Sikertült azonban a zsidóknak azokat tűz által egészen megsemmisíteni elannyira, hogy a munkát újból kellett kezdeni. A rómaiak harez kedve is esökkent, részint mert az építkezésekhez szükségelt

fa-anyag is kevesbült, részint mert munkaközben az ostromlottak nyilai- és közáporuktól igen sokat szenvedtek.

Titus hadi tanácsot hitt egybe, s határozattá lön; mielőtt újból munkához fognának, Jeruzsálemet fallal veendik körül, mely minden kaput és kijárást elzárand, s az ostromlottak éjjeli kijövetelét a kertek és mezőkre lehetetlenné teendő, s minden külsegytől tőlük elzárand, az éhség megadásra kényszerítendő őket, vagy legalább ellentállási erejüket rendkívül gyengítendő.

A határozat szokott erélyvel végrehajtatott; három nap elteltével 13 toronnyal megerősített kőfal környezé a szorongatott várost, mint az Isten fia megjövendél; ekkor ismét sánczok hányattak Antonia váraes ellenében. Ez idő alatt a város lakói nyugton valának a megtámadásoktól; de amál iszonyuabban kezdte pusztítani az éhség, s ezenkívül követelék áldozatait.

A lapos háztetők, a belső lakosztályok, az utcák és térek

az aggok, nők és gyermekek hulláival terítvék. Férfiak és ifjak árnyékként lézengenek, s ha lábuk köbeütközött, elbuktak a gyengeség miatt, képtelenek lévén fölkelni többé. Övéinek eltakarításáról rég nem szorgoskodott senki; a haldoklók, a megholtak mellé feküdtek s úgy várták be végperezüket.

Az átszököttek beszélték Titusnak, hogy 600,000 holt test vettették ki a falakon többnyire Kedron és Benhinnon völgy torkolatába, számtalanok rakattak össze a kipusztult épületekben, mert csak kezdetben engedék meg a zsarnokok, nehogy a borzasztó szag veszélyt okozzon, hogy a szegények nyilvános költségen eltakaríttassanak.

Egy férfi, ki Mannausnak hívatott, s kinek kötelessége volt a halottvivőket fizetni, ápril 14-től július 1-jéig egyetlen városkapun kivitt 115,880 holtat számlált. — Az előkelők és gazdagokét nem számítá senki, hisz ezekről övéik gondoskodtak.

(Vége követk.)

Támár Imre.

M i u j s á g ?

— Főmélt. **Simor János** urnak Magyarország primása ő hercegségének körlevele az országgyűlési képviselő-választások ügyében (Kivonatban.)

Hazánk polgári törvényhozásának új időköre van küszöbön, s új férfiak lesznek választandók, hogy az országgyűlésen három éven át a népek, melytől küldetésüket veszik, ohajait tolmácsolják. Az egyetértést s a király és nép közötti szerencsésen visszaállított kölcsönös szeretetet, a viszonyos bizalom esiráiból felsarjadzó boldoglét örvendetes kalászeit letarolni, magát az ország alkotmányát, melynek helyreállítása oly nehéz munkába került, válságnak kitenni, az állam köznyugalomát, melyet mindenek fölött ohajtanunk kell, csak legkevésbé is megzavarni, merénylet nélkül nem lehet.

Ennélfogva jól értse meg népünk, mily meszszeható dolog az, követeket küldeni az országgyűlésre, kik neki ott az ország legfontosabb ügyeinek eldöntésében képviselői legyenek; hogy tehát e tényről függ az országgyűlés szerencsés kimenetele; a miből önkényt lehozható lesz, hogy a ma választásnak a legbensőbb vallásos lelkiismeretességgel kell megtörténnie.

Ovakodjék továbbá a nép a tévely és esábitás veszélyei ellen; miután nem hiányzanak, kik, mint a bolygó esillagok a szembejövőket lefoglalni, s míg maguk a bűnök szolgái, cizfra szavakkal szabadságot hangoztatni, s hín ígérekkel, melyeket teljesíteni sem nem bírnak, sem nem akarnak, a tudatlan sokaságot rászédni szokták, csakhogy azt a maguk részére megnyerjék. Hogy tehát a nép meg ne esalassék, s okatlanul önmaga saját kárát ne eszközölje, azilyesektől okakodjék; és szavazatát esupán oly férfiakra adja, kiknek valódi hazaszeretetők, a király iránti hűségök, a vallás és kath. egyház iránti szilárd kegyeletök, valamint polgártársaik javának előmozdítása körüli őszinte buzgalmok kétséget nem szenved.

Különösen a katholika egyháznak érdekében van, hogy az országgyűlésen oly férfiak üljenek, kik az isteni parancs kívánalma szerint (Már. 18. 17.) hajlandók megadni nemesak a esászárnak, a mi a esászárné, hanem az Istennek is, a mi az Istené. A kik tehát a katholika egyház iránt, mely ezen apostoli ország legnagyobb jötevője, a vallás és tudomá-

nyok, s minden műveltség ápolója, igazságosak akarnak lenni, annak különösen saját iskolái és mindennemű birtoka autonómikus kormányzatának elrendezésében azon szabadságot engedjék élvezni, melyet a törvény más, az országba bevett hitfelekezeteknek megadott és állandóan fenntart. Mert a mi az egyiknél jogos, annak a másiknál méltányosnak kell lennie.

Végül, minthogy a szabadság erény nélkül szilárdan fenn nem állhat, igaz vallásosságra s az isteni parancsok megtartására buzduljon népünk, mely csak akkor leend valóban szabad és boldog, ha a vallásban és Krisztus tanítmányaiban teszi le szabadságának s boldogságának alapját és védvárát. „Ha ti megmaradtok az én beszélemben — mondja az Üdvözítő (János Ev. VIII. 31 s köv.) — bizonynyal az én tanítványaim lesztek, és megismeritek az igazságot, és az igazság szabadokká teszi titeket. Bizony bizony mondom nektek, hogy minden, a ki bűnt eselekszik, szolgálja a bűnök. A szolga pedig nem marad mindig a házban, hanem a fiú mindig megmarad. Ha tehát a fiú megszabadít titeket, igazán szabadok lesztek.“

— Haulik bibornok ő eminentiája legújabbban ismét 2000 forintnyi ajándékot küldött IX-dik Pius pápa ő Szentségének.

— Mai díszes képünk a jeruzsálemi sent-sirt ábrázolja, melyhez a következő szent bűnti időszakra a ker. világ minden részéből nagy számmal zarándokolnak a buzgó hívők. E sz. sirt ft. B o g e h a Ferenc veszprémi kanonok ő n g a egykor e lapokban már megírta. — Ez alkalommal esupán egy világi zarándoknak írjuk ide bár rövid, de jelentős szavait: „Jézus sirjához siettem; mert ez érdekelt legjobban, s bár férfi vagyok, azon gondolat, hogy a Megváltó koporsójához közelítek, úgy megreszkettetett, mint a gyermeket azon ünnepélyes percz, midőn király elé vezetik. Inogni éreztem lábaimat szívem heves dobogása miatt...“

Beléptem a sz. sir kápolnájába. Ez két részre van osztva; az első négyoszögletes oszlopokkal van felékesítve s előesarnokul szolgál; mélyében alacsony, szük, s boltozatos ajtó van, mely igen szük szobába vezet. Itt van a Megváltó sirja, melyet szép márványlap fed, mivel magának a sz. sirnak köveit a buzgó zarándokok már rég széttördelték volna, ha azokat a látható márványlap alá nem rejtik.“

— Az ó-kanizsai választó-kerület Deák-párti tagjai folyó hó 15-én a követválasztás tárgyában Ó-Kanizsán értekezletet tartván, köz-lelkesezéssel elhatározták, miszerint a legközelebb megnyitandó országgyűlésre jelöltjökül nagyméltósági Haynald Lajos kalocsai érsek excellentiáját kérendik fel. — s ebbeli megállapodásukat az értekezlet elnöke által ő nméltóságának már tudomására is juttatták.

— Pulszky Ferencz volt képviselő szentesi választóhoz intézett levelében többi közt ezt mondja: Azon javak, melyek nem az állam tulajdonát képezik, mint például a káth. egyházi alapítványok, mindamellett, hogy az állam által kezeltetnek, csak azt mondhatom, hogy tisztelvény minden egyház külön alapítványait, s elismervén azoknak jogosságát, nem láthatom át az okot, melynél fogva bármely hitfelekezeti alapítványainak kezelése az állam kötelességei közé tartozzék.

Azon kell lenni tehát mindnyájunknak, hogy a katólikus egyház autonómiája minél előbb életbe lépjen, és katólikus hitsorsosaink ugyanazon joggal, mint a protestánsok, maguk vegyék át és kezeljék egyházuk vagyonát. Az államnak, mint ilyennek, nem lehet szorosabb összeköttetése az egyik hitfelekezettel, mint a másikkal. Az ily összköttetés mindkét félnek káros s mindkét fél szabadságát korlátozza.

Legyen szabad minden egyház, de legyen szabad egyezsersmind a honpolgárnak hitfelekezete épen egy, mint lelkismerete.

A legközelebbi országgyűlés teendői közé fog tartozni az is, hogy minden egyház szabadabbá tétessék az állam gyámkodó befolyásától, hogy senkinek lelkismerete vallási ügyekben az állam által meg ne sértessék.

— Perger János kassai püspök ő mlga a pesti óltári egylet sz. ezéljainak előmozdítására 50 frtot kegyeskedett adományozni, melyért az egylet részéről ezennel a legfőbb hála-köszönet nyilvánítottatik.

— A magyar királyi testőrség felállítására legközelebb meg fog történni. Miután mintegy egy év előtt megtörtént a testőrségi tisztek kinevezése, néhány nap előtt véghez mentek a további intézkedések, illetőleg kinevezések. A magyar kir. testőrség parancsnokává Bujanovics Gusztáv, testőrségi másodőrmesterekké Silva Ferencz arezier testőrségi másodőrmester és herezeg Odescalchi hadseregbeli őrnagy nevezettek ki. A testőrök a jóváhagyott szabályok értelmében szám szerint negyvenen, legközelebb fognak kineveztetni. A koronázásnál használt díszöltöny (vörös, ezüst zsinórzattal) meg fog tartatni. A m. kir. testőrök fél díszöltönye zólt attila lesz ezüst zsinórzattal, szürke nadrág vörös sávokkal, kucsma és ezüst szíjhoz erősített tölténytartó.

— A pannonhegyi Sz. Benedek-Rend győri székegyházának tagjai szomorú szívvel jelentik szeretve tisztelt rendtársuk: ut. Borovszky Lénárd szent-benedekrendű áldozár, házi lelkész és főpáti szent-széki ülnök, hosszú fájdalmas betegség következtében, a végszentségek ájtatos fölvétele után, f. évi január hó 22-én, életének 76-ik évében történt elhunytát. Az ő. v. f. n. — Győr, jan. 22-én 1869.

— Klepécs József kegyes tanítórendi áldozár és pesti gymnasiumi tanár 18-án déli 12 órakor, hagymázás betegsége 7-ik napján, élte 28. évében elhunyt. Holttetemei 19-kén d. n. 3 órakor a belvárosi plebánia templom sírboltjában örök nyugalomra tétettek. Az ő. v. f. n.!

— Baranya-vármegye egykori főispánja s néhai közszeregetű Scitovszky bíbornok-primás öesese, nagykéri S e i t o v s z k y Márton udv. tanácsos ur, f. hó 18-án jobb világra költözött. Áldás banyaira!

— Megjelent: 1) T a l a b é r Hitelemző beszédeinek VI.

füzete 321—384 lapig. Ismételten ajánljuk e közhasznú vállalatot. — 2) „Kath. Lelkipásztor“ II. füzeté martius és április hónapokra. Tartalma: Böjt III. vasárnapjától bezárólag nagypéntekig É l t e s Károlytól; Gyümölesoltóra Horváth Endrétől, husvétvasárnapra Kruesz Chrysostomtól, husvét hétfőre G ó z o n y Györgytől, husvét után I. vasárnapra Magyar Ferencztől, husv. u. II. vasárnapra M u n k a y Jánostól, husvét ut. III. vasárnapra O r o s z Adántól, husv. u. IV. vasárnapra E-től. Ugyanazon napokra rövid vázlatok is közöltettek. Megrendelés folyvást elfogadtatik: egész évre 3 frttal, fél évre 1 frt 50 krral.

— Megjelent: Népszerű „Homilia“ karácsony szent ünnepére tartotta: a fehérvári székesegyházban 1868-iki évben Pellet Ödön, fehérmegyei áldozár, stb. E jeles beszéd a püspöki hatóság jóváhagyásával tétett közzé.

— Nyilatkozat. Tisztelt előfizetőim, illetőleg aláíróim megnyugtatása végett kötelességemnek tartom ezennel egész tisztelettel tudatni, miszerint „H i t s z ó n o k l a t i K a l á s z o k, vagy is bibliai és más válogatott történetekkel felvilágosított egyházi beszédek“ ezimű munkám okvetlenül napvilágot fog látni; csak némely közbejött, de előre nem láthatott akadályok késleltetik még egy kissé annak megjelenését. Legyen azért szabad t. pártolóimat még egy kevés várakozásra ezennel felkérnem. Egyszersmind van szerenesém azt is kijelenteni ez alkalommal, hogy az említett munkára az előfizetést két forint-jával o. é. a jótékony ezél iránti tekintetből, melylyel annak kiadását egybeköttem, a könyv megjelenésig folyvást elfogadom. — Aztán természetesen a bolti ár lépend életbe.

Isten velünk! — K a l o c s a, jan. 13. 1869.

S z ö l l ő s y János, s. k. hitszónok.

Adakozások a Szent-László-Társulat részére. frt kr

Nagymlgu Hajnald Lajos kalocsai érsek ur ő	
excja a csángó magyarok részére alapítványképen	5000 —
A kassai püspöki megyéből	462 5
Minderlein Ignác lovászpatonai pl. gyűjtése:	
Német József tanító és neje 1 ft 50 kr, a l-patonai	
tanuló ifjuság 66 kr, a pörsölyből 3 ft, N. N. 1 ft 84	7 —
A deáki hívek	1 —
Pauer György és neje 1 ft 44 kr, Hérits Antal	
ezinfalvi pleb. és Fiszter Máté pesti szervita-	
rendű perjel 72—72 kr, — összesen	2 88
Devics József taranyi plebános és hívei	5 —
Bellaagh József esperes az igali hívek részé-	
ről: (Bogyay Gyula és neje 3 frt, Bresztyenszky	
Béla 1 frt, Matisa János és neje 2 ft, Ballaagh Józ-	
sef 1 frt 32 kr, Szilágyi János és neje, Bognár Istv.	
és neje, Pozsár György és neje, Horváth Józsefné,	
Sipos Anna, Domonkos János és neje 1—1 frt 44 kr;	
Szijártó József és neje 1 frt 32 kr, Kovács Dávidné,	
Nagy Józsefné, Szerenese József 80—80 kr, Boztor	
Klára 78 kr, Obbás Józsefné, Horváth Anna, Faragó	
Józsefné, Sörös Zsigáné, Lendvay Anna, Gulyás Éva,	
Csapó Józsefné, Fekete Antalné, Guzsovics Magdolna,	
Szili Adámné 72—72 kr; Riba Örsze, Kordován Éva,	
Hantal Éva, Szatmári Borbála, Faragó Ferenczné,	
Antal Jánosné 66—66 kr; Hantal János 42 kr, Ba-	
lázs Anna 36 kr, Bodó Borbála, Bodó Vendelné	
30—30 kr) összesen	33 —
Lípthay Kornél királyi ügyész	1 —
A szombathelyi növendékpapság	29 20
A pannonhegyi főpátságból: Sztachovics Remi-	
gíus főpátsági dékán gyűjtése: a füssi fióktársul-	
lat 5 ft 50 kr, a nyolcai fióktársulat 6 ft, a dömölki	
apát 1 ft, Kovács Romuáld perjel 1 ft, Polgár László	
spirituális 1 ft, Spáth Fulgent hitszónok 72 kr, a tár-	
kányi fióktársulat 4 ft 72 kr, Simon Zsigmond apát	
1 frt, Fink Justin perjel 93 kr, Vaszary Egyed spiri-	
tuális 1 ft, Novák Ede lelkész 72 kr, összesen	23 59

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lipót-utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: Füssy Tamás.

Nyomatott az „Athenaeum“ irodalmi és nyomdai társulat (ezelőtt Emich G.) nyomdájában; Pesten, Barátok tere 7. sz. — 1869.